

Alacant, una fera encara amable

Tot comença quan arribes a la ciutat i et trobes amb aquest “doctor Jeckyll i Mr. Hyde de la toponímia” que algú ha fabricat gens innocentment. Es el rètol duplicat que manté i subratlla l’anomalia. “Perquè el nom ‘Alicante’ és la castellanització administrativa d’Alacant –i no a l’inrevés–, imposada potser amb l’objectiu de complicar-nos més la vida”, escriu Marià Sánchez Soler. I la puntualització, que sonaria redundant davant d’un “Sant Quirze – San Quirico”, esdevé important en aquest cas. Imprescindible.

Marià Sánchez Soler, periodista i escriptor afuat, acaba de publicar *Alacant a sarpades*, una personal aproximació a aquesta ciutat extrema que, malgrat la ceguesa dels uns i la desídia dels altres –fins i tot la mala idea–, continua reclamant l’atenció deguda, el dret a ser.

Com apunta Marià Sánchez des del seu verb apassionat, el llibre és el “fruit d’una obsessió”. És l’obsessió per la pròpia ciutat, per la història que ja no troba rastre on veure’s refutada i s’estràfa en caricatura, per la denúncia de l’espoli i la possibilitat de redreçament.

La conversa amb Marià Sánchez comença, curiosament, a Madrid. O no gens curiosament, ben mirat, ja que a Madrid és on el periodista va treballar durant més de vint anys. S’hi va traslladar quan en tenia disset, per a l’estudi reglat corresponent, i va ser allà, precisament, lluny per primera vegada del seu barri de Sant Antoni, que va notar el rosec: Alacant, des de Madrid, se li va fer obsessió.

I també des de Madrid, o gràcies a Madrid, va trobar Marià algunes reubicacions. Perquè allà, precisament, els responsables del col·legi major on havia de

visuar aquell estudiant alacantí de cos menut i castellanoparlant (“amb un castellà carregat de valencianismes, imagine: pràcticament incompreensible per a ells”) van tenir de seguida clar amb quin grup l’havien d’ajuntar: “Van posar-me amb els ‘polacos’”, apunta –i riu– Sánchez Soler: “Jo pensava que vivia al ‘sudeste’, en una ciutat espanyola, i a Madrid m’ho van aclarir totalment: de colp, allà vaig ser foraster.”

Aleshores es va apuntar als cursos Carles Salvador per correspondència. Després, directament a les classes de llengua que feien al Centre Català. I allà, encara des de Madrid estant, va trobar vacuna natural contra una plaga que havia de corsecar –i corseca encara– bona part del país: “El professor era de Benidorm. I ens feia classe de català. Mira si era fàcil la cosa!”. Per això, potser, i per les reflexions que van seguir aquesta primera base de normalitat en la seva trobada amb l’idioma, Sánchez encara s’exclama en descriure les rareses amb què topava en les seves periòdiques tornades a Alacant: “No sabia de què parlaven, amb tant d’eufemisme: deien ‘la nostra llengua’ per a no dir ‘català’, ‘comunitat’ per no dir ‘país’... era demencial.”

Solars, cotxes i rates. “Un fill d’Alacant, orgullós de ser-ho, no pot anar pel carrer sense serrar les dents de ràbia i, impotent, balancejar el cap pel desdeny amb què, els uns darrere els altres, han explotat la ciutat sense misericòrdia, sense parar.” Ho escriu Josep Forcadell al pròleg i d’alguna manera això mateix és el que fa Marià Sánchez Soler de cap a cap d’aquest *Alacant a sarpades* que desgrana cultivant la contradicció: passeja

‘Alacant a sarpades’

(Editorial Denes)

és el darrer llibre

d’un periodista prolífic

i de solvència

contrastada.

Marià Sánchez Soler,

autor de títols

com ara ‘Descenso

a los fascismos’

o ‘Los Franco, S.A.’,

s’acosta a les

contradiccions

–i les possibilitats–

d’una ciutat que estima

i que el defineix.

per la ciutat actual i pels records que encara configuren un temps no tan llunyà, descriu cinemes i tramvies (“Els adolescents dels anys seixanta sempre intentàvem pujar al tramvia en marxa. Encara continuem amb aquesta metodologia en moltes batalles de la vida”), els balnearis de la platja del Postiguet, els bars que ja no hi són. I constata com n’és de fràgil la història, des d’aquesta ciutat estant. Escriu i descriu Soler “els efectes demolidors del picot”, i “la casa natal al carrer de l’Horta convertida en un solar on aparquen els cotxes i les rates” esdevé paradigma del conjunt. Tot ha anat molt de pressa, davant l’aparent indiferència general.

Ja fa tres anys que viu de seguit a Alacant, i diu que al final “t’hi acabes acostumant”, però que durant el temps que va ser fora, la intermitència en les seves estades a la ciutat li mostrava, amb descarada impudícia, la velocitat de les demolicions: “Jo anava i tornava i mirava i no m’ho podia creure: què està passant aquí? Fins que em vaig adonar que si algú haguera de fer un recorregut sobre el que va ser la meua vida, no trobaria cap lloc on posar una plaqueta. Ha anat desapareixent tot. Tot: la meua memòria pràcticament no existeix.”

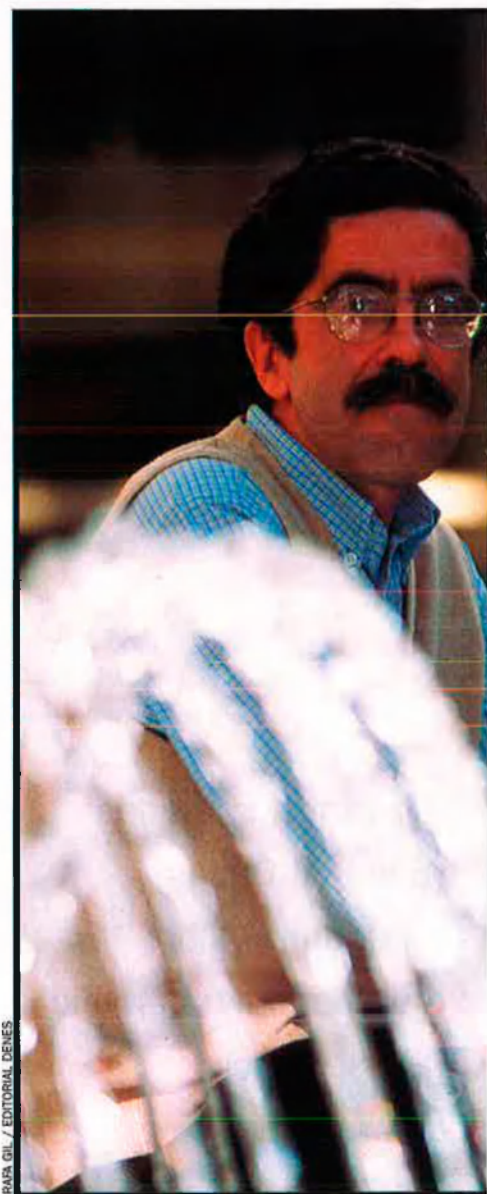
I, com la d’ell, la de tots. “On abans hi hagué la font, hospitalària i fèrria —escriu Sánchez—, ara s’alça un fanal ronyós. La bella façana de la farmàcia Soler, modernista i policromada, jau coberta per pasquins, cartells esquinçats, fotos brutes de cantants coents i anuncis de discoteques, mentre la resta de l’edifici ja no existeix.” Alacant ben bé sembla una ciutat amerada, rabiosament i desesperada, de provisionalitat. Una ciutat efímera i bèstia en transformació constant, sense petjades. L’última sessió del darrer cinema a l’aire lliure pot ser una bona metàfora d’algunes de les coses que li han succeït: “S’acabava el mes d’agost i posaven, com si fóra una premonició, el film *Veredicto final*, amb el Paul Newman. Després del ‘The End’, mentre tots ens alçàvem tranquils de les cadires plegables, la pantalla va projectar damunt els nostres caps la transparència que anunciava: ‘Próxima construcció de edificio Terraza en este solar. Razón aquí.’”

“La identitat cultural d’Alacant, la seua imatge de carrer, està patint canvis tan radicals com els dels anys del *desarrollismo* turístic i econòmic dels anys seixanta. No s’arregla el que està mal fet, s’hi especula”, apunta Sánchez. Per això, potser, hi ha tan escampada, entre els qui no la coneixen, la sensació de ciutat “lletja”: “Si pugés al castell i mires avall, veuràs una ciutat plena de parets mitgeres. No s’ha fet un creixement raonable, ha funcionat a colp d’especulació, de diners ràpids. Així, al costat d’una caseta de tres pisos, n’hi trobes una altra de deu —i la llarga paret—, una de sis —i més paret—... És una ciutat condemnada a ser horrible: no va tenir un pla d’ordenació urbana raonable fins l’any vuitanta i molts.”

Sánchez Soler no té pèls a la llengua: no els ha tingut per parlar dels feixismes o de la família Franco i tampoc no en gasta a l’hora de passar comptes amb la seva ciutat. Uns comptes escrits des de la cremor interior, des de l’“incendi indescriptible” que es reconeix l’autor a les entranyes, a les dels amics, dels coneguts i saludats pel carrer: “On queda l’ànima d’aquell Alacant amb un sentit de la vida que el distingia d’altres urbs més ambicioses i implacables? Davant la nostra mirada, entre voreres trencades per màquines de motor, s’abat una ciutat convertida en arma llancívola; utilitzada com a instrument mercantil per gent capaç de vendre bústies en el desert.”

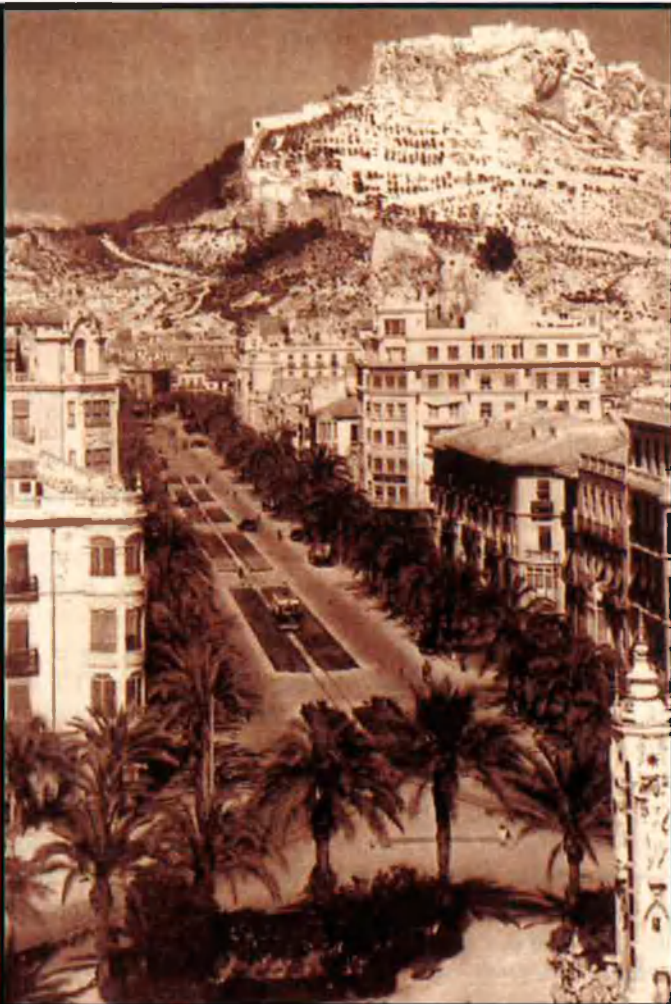
Perquè hi ha l’especulació, l’ofec dels barris més tradicionals (el de Sant Antoni, el de Sant Gabriel o l’emblemàtic Raval Roig, posem per cas): “Se’ls deixa morir, es permet que s’omplin de misèria urbana, de rates i fem, per després enderrocar-los i construir-hi cases noves per a gent de magnífic poder adquisitiu”, cosa que només s’atura “amb ordenances municipals estrictes i voluntat política” —que no és el cas—, i no pas “desplegant les banderes del xovinisme abstret.”

“Eскурçó molt verinós”. Davant de la qüestió de la identitat d’Alacant, Marià Sánchez recorre, per començar i per exemple, al diccionari. Al de la Real Academia Espanola. I la troballa garratiba: “*Alicante*”, dos punts, “*m. zool. Víbora muy venenosa, de hocico remungado que se cría en España.*”

RAFA GIL / EDITORIAL DENES

“Davant la nostra mirada, entre voreres trencades per màquines de motor, s’abat una ciutat convertida en arma llancívola”

A l'esquerra, el periodista i escriptor Maria Sanchez Soler, autor d'aquest *Alacant a sarpades*. Al costat, una de les imatges que il·lustren el llibre: des de la plaça dels Estels, amb el Benacantil al fons, l'avinguda d'Alfons el Savi amb tramvies; en cinquanta anys, la ciutat ha canviat dràsticament.

Més enllà de la ironia que traspua l'anècdota, Marià Sánchez torna a posar el dit a la nafra d'una identitat massa fàcilment rebregada. Com apunta Forcadell, hi ha elements de la ciutat que ja criden l'atenció des de la primera passejada: són "els noms d'algunes de les principals avingudes i carrers del centre (Alfons el Savi, Sant Ferran, Bailèn, Calderón, Navas), o els tòpics sobre la història de la ciutat", per exemple, que "donen testimoni del predomini de la historiografia i la ideologia castellanista entre la intel·ligència de la ciutat des del segle XIX i quasi tot el segle XX". Marià intenta buscar un contrapès més versemblant: "Si tan castellans érem, com és que fins

l'altre dia tot el poble d'Alacant parlava valencià? Sembla que la història oficial l'hagueren feta al marge, o en contra, de la realitat. És a dir que en lloc d'explicar els fets i les raons de fons, volien que Alacant fóra més castissa que Castella."

Per això Sánchez Soler es mostra implacable en la lògica dels fets. No accepta aquest viure com si la ciutat s'hagués creat ahir, i del no-res, i recorda l'evidència: que la ciutat musulmana (Al-Laquant, l'antiga Lucentum), conquerida per les forces cristianes, només va pertànyer a Castella 49 anys; que després, el 22 d'abril de 1296, el rei Jaume II, al capdavant de les seves tropes, va assaltar el castell de Santa Bàrbara i va incorporar la vila al

seu territori ("la clau del regne", havien d'anomenar després la ciutat). I ho recorda Marià Sánchez perquè "des de dins de la nostra ciutat fronterera", fins i tot les obvietats "resulten més complicades". De fet, el poti-poti de noms i dates on determinats historiadors de la zona immergeixen els succeïts alacantins han generat una imatge estafeta de castellanitat que no sembla ni mica ni gens innocent.

Ara bé: si es tracta de passar comptes, Marià Sánchez inclou responsabilitats a totes bandes: als especuladors (desballes-tar urbanísticament una ciutat és també una manera d'anul·lar-la socialment), a la proverbial resignació alacantina, a l'abandó per part del nord. I és que Sánchez apunta amb agudesa les conseqüències de la ratlla historicomental instituïda oficialment per Joan Fuster a *Nosaltres els valencians* i coneguda com a "línia Biar-Busot". Al Tractat d'Almizra, signat el 1244 entre Jaume I i Alfons X de Castella, les poblacions que quedaven sota la línia passaven a sobirania castellana. Fins a la conquesta de Jaume II. I per cinquanta anys i la imatge de la línia, s'exclama Sánchez Soler, "ens va deixar fotuts": des d'aleshores, "els alacantins hem viscut per a molts sota la sospita de no ser gaire valencians, de ser immigrants perpetus en terra de conquesta".

Per sort, com constata al llibre des de bon començament (la dedicatòria, "A les mares i pares del col·legi públic Joaquim Sorolla, d'Alacant", assenyala un futur possible) i rebla després, "encara no és tard". Si hi ha qui entén la ciutat com un "cas perdut", ell recorda que, malgrat els intents del "surestisme" (que prova la separació d'Alacant de la resta del país per unir-la amb Múrcia), continua mirant —economia obliga— cap al nord (més a Barcelona que a València, per la cosa de les rivalitats); que malgrat la persecució aferrissada després de la derrota de l'any 1939, la llengua s'hi continua mantenint; que les darreres dades indiquen que on més n'ha augmentat l'ús és entre el jove; i que (posem-hi humor, que en aquesta ciutat el tenen intel·ligent) "la televisió ajuda molt, també: gràcies al Buenafuente sabem que nosaltres parlem millor que per allà dalt!".

Núria Cadenas